

BØRNEARBEJDE: I Ghana arbejder børn ned til 10 år på kakao-farme, der blandt andet leverer bønner til Toms Gruppen. Børnene fortæller om hårdt arbejde og sprøjtegifte, der gør dem syge.

Af THOMAS AUE SOBOL
Jyllands-Postens udsendte medarbejder
erhverv@jp.dk

Ghana Mawuli og Timothy æder sig gennem skovbunden. De to drenge svinger macheterne foran sig og fælder alt, der står i vejen for dem og kakaotræerne.

Det er hedt og fugtigt, og Mawulis skjorte er åben, så bryst og mave er blottet. Hans shorts er for store, så de er foldet om livet for ikke at falde ned om benene. Det sker, at macheten smutter, siger Mawuli om arrene på skinnebenet. Kakaofarmeren er 10 år, men han bærer en voksen mands udtryk.

»Jeg vil gerne i skole, men jeg har ingen penge til at købe sko for, og når Mawulis far er syg, så må vi arbejde,« indskyder 13-årige Timothy.

Et par hundrede meter herfra løber børn rundt med kasketter med påskriften *Min første skoledag*. Et nyt skoleår er begyndt i landsbyen Amekukrom i et af Ghanas kakaodistrikter, Asunafo South. I dette område køber Toms Gruppen en del af de kakao-bønner, der ender som pålægschokolade, chokoladeskildpadder eller Guld Barre på hylderne i danske supermarkeder.

Mawuli og Timothy er tilmeldt skolen, men lige nu er det børnenes ansvar at forhindre ukrudtet i at ødelægge kakaohøsten.

Har ikke noget valg

»Jeg ved, at det ikke er godt for børnene, men vi har ikke noget valg lige nu,« siger Mawulis mor, da hun dukker op.

Nogle af arrene på sønnens skinneben er kommet af at spille fodbold, siger hun. Det er ikke kun machetens skyld.

Siden der ved årtusindeskiftet blev afsløret farligt børnearbejde på Vestafrikas kakaofarme, er Ghana og kakaoindustrien gentagne gange blevet kritiseret for ikke at gøre nok ved problemet. På baggrund af en rapport fra den svenske organisation Swedwatch beskrev Morgenavisen Jyllands-Posten forrige år, hvordan kakaobørnenes sikkerhed og sundhed bringes i fare.

HOVEDPUNKTER

■ Børn ned til 10 år på Ghanas kakaofarme. De leverer blandt andet bønner til Toms Gruppen, der støtter skolevæsnet.

■ Ghana vil sætte en stopper for farligt børnearbejde, men Red Barnet advarer om, at handel med kakaobørn vil fortsætte.

Det fik udviklingsminister Ulla Tørnæs (V) til at kræve, at Ghana – der årligt modtager over 300 mio. kr. i dansk bistand – gør noget ved problemet.

Siden har Ghana lovet at afskaffe »de værste former for børnearbejde«, og regeringen har sat kampagner i gang for at vise, at man mener det alvorligt.

Jyllands-Posten har nu besøgt en række kakaofarme i de områder, hvor Toms køber sine bønner, og selv om der er øget bevidsthed om problemet, fortæller børn ned til 10 år stadig om farligt arbejde som indånding af sprøjtegifte, der gør dem syge, ukrudtsfældning med macheter og tunge løft. Samtidig advarer Red Barnet mod, at handel med børn, der underbetales og udnyttes på farmene, vil fortsætte, så længe der ikke sættes ind i de fattige områder og i nabolandene.

Bliver væk fra skolen

»Vi vil ikke have, at du laver noget, der skader landets image,« siger damen fra Informationsministeriet, da jeg ankommer til Ghana.

Ministeriet giver udenlandsk presse tilladelse til at arbejde i landet og vil sende en ledsager med Jyllands-Posten for at sikre mod »forkert fremstilling« af kakaobørnenes liv. Ghana satser på årligt at afskibe 30 pct. mere kakao fra havnene i Tema og Takoradi frem mod 2010. Når landet op på en mio. tons kakao årligt, vil det sikre en indtægt på over en mia. dollars.

Men omtalen af børnenes vilkår på kakaofarmene truer landets image, og Ghana føler sig forkert behandlet af en omverden, der tidligere har beskrevet forholdene i Vestafrika som slaveri.

Det lykkes dog at slippe for overvågningen, så da vi for enden af en bulet rød grusvej når landsbyen Amekukrom, er det uden ledsager.

Timothy og Mawuli er langt fra de eneste børn, der er blevet hjemme fra skole. Årets kakaohøst er begyndt, men børnene har også andre pligter som at passe små søskende, hente vand fra floden og hugge brænde. På den anden skoledag, er der højst 150 børn under skolens bliktag, men 250 er indskrevet.

kun fire af ni lærere

Fire af ni lærere er mødt op, og der er kun fire simple værelser til de seks klassetrin, så eleverne er stuvet sammen. En lærer tjener ca. 500 kr. om måneden, og flertallet er ikke uddannede.

»Det er svært at være hård mod lærerne, for vi kan ikke bare få nye,« erkender skoleleder James Abletor.

Der skal undervises i it, men landsbyen har hverken strøm eller computer, så der er tegnet en pc på tavlen.

Ghana har gjort det gratis

Kampen kakaovens

PÅ ARBEJDE 10-årige Mawuli (t.v.) og 13-årige Timothy bruger macheter til at fælde ukrudt mellem kakaotræerne og de andre afgrøder.

at gå i grundskole, men på grund af dårlig undervisning arbejder børnene i perioder i stedet på kakaofarmene, viser undersøgelser. Det betyder også, at over halvdelen af børnene i kakaoområderne hverken kan læse eller skrive. Situationen har fået Toms til – i samarbejde med udviklingsorganisationen IBIS – at imødegå kritikken af børnearbejde i Ghana ved at sørge for skolemateriale og støtte uddannelse af lærere, hvilket skal forbedre undervisningen for 15.000 børn.

»Forældrene frygter, at børnene hverken lærer at dyrke kakao eller får en uddannelse, så de tager børnene med på farmen. Derfor kan vi bekæmpe børnearbejde med bedre undervisning,« siger projektmedarbejder i IBIS Prosper Nyavor.

Samtidig arrangerer IBIS og Toms landsbymøder og informationskampagner, hvor forældrene lærer om retten til uddannelse og dis-

kuterer, hvilket skadeligt arbejde børnene skal undgå.

Kaster op af sprøjtegifte

Nogle problemer synes at være for alvorlige til at vente på et langt sejt træk. Et af dem er indåndingen af de sprøjtegifte, der skal holde sygdomme væk fra kakaotræerne. Normalt bruger fædrene beskyttelsesudstyr, men børnene henter vand til sprøjtingen og indånder derved ubeskyttet giftene.

»Når min far sprøjter, og vandet slipper op, skal jeg hente mere. Bagefter får jeg smerter i brystet, hoster og kaster op. Jeg har sagt til min far, at han skal købe en maske til mig, men det har han ikke gjort,« fortæller 10-årige Akos fra landsbyen Famanyae i Sefwi Wioso – et andet af de områder hvorfra Toms får kakaobønner.

Akos siger, at hun hjælper med at sprøjte 30 gange om året, og at hun bliver syg i tre dage bagefter. 12-årige Kwad-

wo fra landsbyen Apentemadi fortæller en lignende historie:

»Det klør i næsen, når min far sprøjter, og bagefter bliver jeg syg. Jeg kaster op og mister appetitten. Jeg både fryser og føler, jeg har feber,« siger han.

Kwadwo har også spurgt, om han kan få en maske, når faderen går rundt med giften på ryggen, men forgæves.

På hospitalet i byen Sefwi Wioso forklarer læge Nana Brobbey, at de langsigtede følger af forgiftningerne kan være alvorlige.

»Børnene risikerer at udvikle kroniske luftvejssygdomme, som i sidste ende kan dræbe dem. De kan få svært ved at trække vejret, og når der ikke kommer nok ilt ind, sætter organerne ud. Men det kan vare 10-15-20 år, før det sker,« mener han.

Lægen fortæller også, at snitsår fra macheter kan være alvorlige, fordi der på farmene er mange bakterier, som

kan gøre stor skade, hvis de slipper ind i kroppen.

Nogle børn arbejder med bare tæer eller som Mawuli og Timothy i tynde sandaler, og derfor får de nemt rifter og sår.

Infektionerne behandles ofte først med urter af hekse-doktorer, og derfor kommer børnene for sent til lægen. Brobbey har hørt om flere tilfælde fra kakaofarme, hvor børn har fået amputeret lemmer, fordi snitsår ikke er blevet behandlet.

Ghanas regering har netop undersøgt forholdene i provinser, der dækker 60 pct. af kakaoområderne, og har fundet, at 46 pct. af børnene laver arbejde, de ikke må. Regeringen truer med at straffe forældrene.

Mener det alvorligt

»Vi vil retsforfølge kakaobønderne, hvis de ikke følger reglerne. Vi mener det alvorligt,« siger Rita Owusu-Amankwah, der leder rege-